

Undersökning om hur utbildning, aktivt öppet tänkande och demokratiska ideal hänger ihop med bedömningen av nyheters trovärdighet.

Populärvetenskaplig sammanfattning av studiens preliminära resultat

I en tid där vi ständigt bombarderas med information från olika medier, blir förmågan att skilja mellan trovärdiga och vilseledande nyheter allt viktigare. Denna studie undersöker hur olika faktorer, som utbildningsnivå, tänkesätt och demokratiska ideal, påverkar vår förmåga att bedöma nyheters trovärdighet. Genom att använda ett test som kallas *Short Swedish Misinformation Susceptibility Test* (SMIST) och trovärdiga och vilseledande nyheter från sociala medier har forskarna kunnat mäta hur väl individer kan värdera nyheter i relation till deras olika bakgrunder och attityder. I enkäten som kombinerades kunskapsfrågor och attityder kopplade till demokratiska ideal och digital källkritik, för att undersöka hur detta kunde relateras till människors förmåga att hantera vilseledande information. Undersökningen omfattade ett representativt urval av vuxna (N = 3060) och ett icke representativt urval av studenter på högskolenivå (N = 1097) för att bättre kunna förstå hur högre utbildning inom olika discipliner kan kopplas till digital källkritik och demokrati.

Några preliminära resultat

Utbildningsnivå spelar roll: Studiens preliminära resultat tyder på att personer med högre utbildning är bättre än andra på att bedöma trovärdigheten i nyhetsrubriker. Detta kan tolkas som att utbildning hjälper individer att utveckla kritiskt tänkande vilket är avgörande för att navigera dagens komplexa informationslandskap.

Öppensinnat tänkande hjälper: Individer som har ett mer öppet och aktivt tänkesätt, kallat *aktivt öppensinnat tänkande* (AOT), presterar bättre på SMIST-testet. Dessa personer är bättre på att känna igen äkta nyheter och avvisa falska, vilket antyder att ett flexibelt och kritiskt förhållningssätt till information är viktigt.

Attityder till pålitlighet och korrekthet är avgörande: Människor som värderar pålitlighet och korrekthet i information högt är också bättre på att skilja mellan trovärdiga och vilseledande nyheter, oavsett deras utbildningsnivå. Detta visar att värderingar och attityder spelar en viktig roll i hur vi hanterar information.

Demokratiska ideal stärker bedömningsförmågan: Personer som håller starkt på demokratiska ideal, särskilt de som värdesätter representation och deltagande, är mer skickliga på att värdera nyheter. Det tyder på att ett starkt engagemang för demokratin kan bidra till bättre informationsbedömning.

Utmaningar med svårbedömda nyheter: Trots dessa faktorer visade studien att svårbedömda nyheter, särskilt de som inkluderar bilder och kräver en mer djupgående analys, fortfarande är svåra för många att bedöma korrekt, tex kunde bara 10% korrekt värdera nyheter som behöver faktagranskas. Trots att deltagarna fick information om att det var tillåtet att använda digitala verktyg var det bara 15% som använde detta och bara 6 promille använde omvänd bildsökning när det behövdes. Detta synliggör att högre utbildning och kritiskt tänkande inte alltid räcker för att skydda oss från vilseledande information och användning av digitala verktyg för faktagranskning är ovanligt.

Sammanfattning: Studien belyser hur en kombination av utbildning, öppensinnat tänkande, attityder till pålitlighet och starka demokratiska ideal kan förbättra vår förmåga att navigera i en värld full av

vilseledande information. Samtidigt pekar resultaten på att det finns områden där vi behöver mer än individuella insatser för att motverka spridningen av felaktigheter och desinformation.

Facit till enkäten

Kunskapstest om demokrati – frågorna kommer från ICCS den internationella kunskapsmätningen om demokrati.

1. I de flesta länder är det en grupp som stiftar lagarna i parlamentet/riksdagen, och en annan grupp som tillämpar lagarna i domstolarna. Vilken är den bästa anledningen att ha det här systemet?
 - A. Många människor har möjlighet att göra lagändringar.
 - B. Rättsväsendet blir lättare att förstå för vanliga medborgare.
 - C. Ingen enskild grupp har all makt över lagarna.
 - D. Lagarna kan hållas hemliga tills de tillämpas i domstolarna.

Rätt svar: C

2. I många länder ägs media som t.ex. tidningar, radiostationer och tv-stationer av privata medieföretag. I vissa länder, finns det lagar som sätter en gräns för hur många medieföretag en person eller en företagsgrupp kan äga. Varför har länderna sådana lagar?
 - A. för att öka medieföretagens vinster
 - B. för att möjliggöra för regeringen att kontrollera vad media rapporterar
 - C. för att se till att det finns tillräckligt med journalister som rapporterar om regeringen
 - D. för att göra det troligt att flera olika åsikter presenteras i media

Rätt svar: D

Bedömning av trovärdighet i rubriker. Rubrikerna kommer från Swedish Short Misinformation Susceptibility Test (SMIST) som är ett verktyg som används för att mäta individens förmåga att skilja mellan trovärdiga och vilseledande nyheter. Följande vilseledande och pålitliga rubriker användes i studien:

Regeringstjänstemän har manipulerat aktiekurser för att dölja skandaler. **Vilseledande**

Åldersklyfta i fråga om global uppvärmning: ungdomar är mest oroliga för klimatet. **Pålitlig**

Stor ökning av döda i krig och konflikter i världen 2021 jämfört med tidigare år. **Pålitlig**

Arkeologer säger sig ha hittat en mumie, täckt med bladguld, i en förseglad sarkofag som inte öppnats på 4300 år. **Pålitlig**

Regeringen sprider medvetet sjukdomar via luften och livsmedelsförsörjningen. **Vilseledande**

Fyraåriga Teddy Hobbs lärde sig läsa när han var två – och räkna på mandarin året därpå. Nu är han Storbritanniens yngsta medlem i Mensa. **Pålitlig**

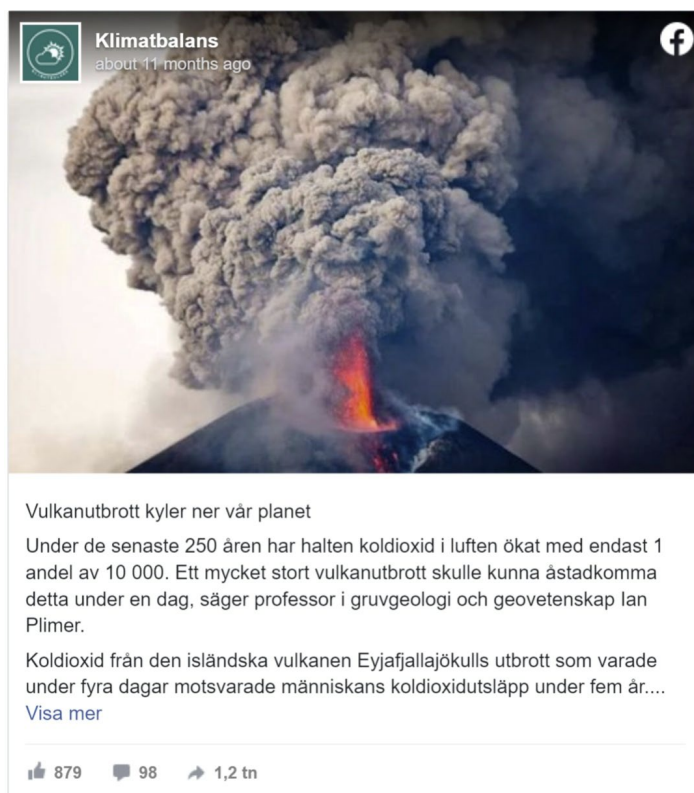
Barn får fler vaccinationer än vad som är bra för dem. **Vilseledande**

Ny studie: Tydliga skillnader i IQ mellan de som röstar borgerligt och de som röstar på röd-gröna alternativ. **Vilseledande**

Bedömning av nyheter i sociala medier. Inläggen är autentiska och har faktagranskats och använts i tidigare forskning.

Översättning: Se hur restauranger i smyg gör "biffar" av sämre bitar med "köttklister" **Pålitlig**

Vilseledande om klimatet se faktagranskning här: <https://kallkritikbyran.se/fortsatter-sprida-falska-pastaenden-om-vulkaner-och-koldioxid/>